

5de zondag na Pasen C

Joh. 13, 31-35

Inleiding

We vieren vandaag de vijfde zondag na Pasen, tegelijk is het meimaand en er is vandaag nog een reden om ergens bij stil te staan. Er wordt namelijk een Nederlander heilig verklaard vandaag. Daar zullen we het in deze viering, mede naar aanleiding van de lezingen, over hebben. Maar ik neem u even mee op een tocht hier door de buurt. Als u rondkijkt, ziet u dat menig vertrouwd gebouw uit uw jeugd is verdwenen. Schoolgebouwen bijvoorbeeld. Scholen hier rond deze kerk zijn verdwenen of van bestemming veranderd. Als ik een eindje verder kijk, de Pauluswijk waar ik opgegroeid ben en voor een aantal mensen de wijk Fellenoord, ook niet ver hier vandaan, dan zien we dat ook daar de scholen volledig zijn verdwenen en met die scholen verdwenen de namen die daarop prijken, namen van heiligen: de heilige Petrus, heilige Theresia, Elisabeth, Paulus, Antonius; allemaal namen die verdwenen zijn met het verdwijnen of het krijgen van een andere bestemming van het gebouw. Zo ook de Mavo waar ik op zat. Ik zat daar in de tijd dat onze dirigent Hans daar docent muziek was. Die Mavo heette Titus Brandsma en op een bepaald moment ging ook die Mavo over in een fusie van meerdere scholen, verdween daarmee de naam Titus Brandsma en het werd Penta College. Zeker toepasselijk, want het waren vijf scholen die fuseerden, maar een heilige verdween uit beeld. Het lijkt bijna tekenend voor onze maatschappij. Toen, niet ver hier vandaan, richting Woenselse Markt de buurt gerenoveerd werd, kreeg de buurt een mooie opfrisser en alle straatnamen werden gelijkvormig gemaakt. Het werden allemaal zeehelden en er kwam zelfs een Zeeheldenstraat bij, maar er verdwenen ook twee straten en heel typisch, misschien wel typisch voor deze tijd, de straatnamen die verdwenen waren de Benedictusstraat en de St. Petrusstraat. Vandaag mogen we een heilige bijzonder opnieuw in ere herstellen: Titus Brandsma. We zullen het straks in de overweging wat nader over hem hebben, maar zijn voorbeeld mag ons tot voorbeeld zijn. Laten we ons daar in deze viering op bezinnen.

Preek

Nog maar tien dagen geleden herdachten wij de gevallen in de oorlog en vierden we bevrijding met elkaar en dat terwijl aan de grenzen van Europa in de Oekraïne het opnieuw oorlog is. Die dagen dat we herdachten en vierden zo kort geleden, kwamen en in kranten, tijdschriften, op radio en tv allerlei getuigenissen naar voren van mensen die slachtoffer geweest waren, van mensen die in het verzet gezeten hadden, van mensen die ondergedoken waren. Getuigenissen van mensen die in het kamp geweest waren en als je dat op een rijtje zet, dan zie je dat een oorlog, ook die oorlog van vandaag, altijd vele betrokkenen heeft. Er zijn slachtoffers en daders, er zijn aanvallers en verdedigers, er zijn bezetters en bevrijders, er is het verzet, er zijn mensen die

niets doen, soms uit angst, soms uit zelfbehoud, soms uit winstbejag. Allerlei verschillende mensen. En aan het eind, als er een balans wordt opgemaakt, dan worden die beelden langzaam duidelijk. Soms eerst wat zwart-wit, maar langzaam worden de nuances ook beter duidelijk en wordt duidelijker wie slachtoffer was, maar ook wie held was. Eén categorie wordt eigenlijk niet meteen duidelijk; daar gaan vaak jaren overheen en dat is in de categorie die wij 'heiligen' noemen en ook de oorlog van 40-45 heeft op die manier achteraf zijn heiligen opgeleverd.

Als we terugkijken naar de lezingen van vandaag dan zien we in bredere zin waar dat 'heilig zijn' vandaan komt. In de eerste lezing horen we hoe de leerlingen rondtrekken door de toen bekende wereld, dat wat wij Klein-Azië noemen, zeg maar de zuidkust van Turkije en de Griekse eilanden. Uiteindelijk ook Rome en later trekken de volgelingen van de eerste leerlingen verder Europa in tot hier toe, tot - zou je kunnen zeggen - het uiteinde van de aarde, zoals het in het evangelie op verschillende manieren aangezegd wordt.

Die leerlingen die trekken rond, die doen de werken die ze Jezus hebben zien doen en vertellen zijn verhaal steeds opnieuw. En, zo horen we in de lezingen uit Handelingen, ze gaan geregeld naar elkaar terug, schrijven elkaar brieven, zoals we die kennen van de brieven van Paulus of Petrus. Als ze dan bij elkaar zijn, dan leggen ze getuigenis af van wat ze meegemaakt hebben. Dan getuigen ze van de goede werken die ze hebben kunnen doen, niet als borstklopperij, niet om te laten zien wat voor helden ze zijn en wat voor medailles of standbeelden er voor hen opgericht zouden moeten worden, juist niet. Nee, ze vertellen wat ze met de hulp en de kracht van God voor elkaar hebben gekregen voor mensen die het het meest nodig hadden.

In het evangelie horen we hoe hun drijfveer is ontstaan. Jezus zegt met nadruk wat zij moeten doen: hebt elkander lief. In het elkander lief hebben daar zit de kracht van hun boodschap; durf de ander als naaste te zien, durf hem lief te hebben en hij die in nood is op de eerste plaats. Wat geldt in die samenleving van toen en wat gold voor de leerlingen van toen, geldt ook voor ons, leerlingen van nu. Het geldt door alle tijden en in alle situaties, ook in de situatie van oorlog. Mensen die het goed hebben gedaan, daarvan hoorden we tien dagen geleden nog vele getuigenissen, mensen die het vanuit het evangelie goed gedaan hebben, daarvan blijven de getuigenissen soms wat achter, maar vandaag komt er één van die mensen extra in het licht te staan: Titus Brandsma, hij wordt vandaag heilig verklaard. Titus werd geboren in Ugoklooster, een klein plaatsje in de buurt van Bolsward. Daar groeide hij op in een zeer katholiek gezin en omdat een oom van hem bij de Karmel was betrokken, richtte hij zich na zijn middelbaren schoolstudie op die orde van de Karmel en werd zelf Karmeliet. In die orde ontdekten ze dat Titus vele gaven had. Het was een intelligente jonge man, hij ging les geven op middelbare scholen, op het internaat onder andere in Oss en later, toen de katholieke universiteit net was opgericht in Nijmegen, werd hij daar hoogleraar. En daarnaast had hij een bijzondere betrokkenheid op alles

wat met vrijheid en persvrijheid te maken had. Die vrijheid noem ik in het bijzonder omdat dat voor hem en in die tijd ook ging over godsdienstvrijheid. Persvrijheid en godsdienstvrijheid en vrijheid van meningsuiting sloten wat Titus Brandsma betreft, zeer bij elkaar aan. Je mocht zeggen waarin je geloofde. Daarvan mocht je getuigen. Nee, sterker: met de kracht van God moest je daarvan getuigen en toen in de jaren 30 hier in Nederland de NSB op kwam en vanaf het begin van de oorlog de Duitsers hier de macht overnamen, liet Titus zich steeds gelden, hij bleef getuigen. Hij ging op weg naar vergaderingen van katholieke bonden, hij ging naar vergaderingen van redacties, van katholieke dagbladen en bleef erop hameren dat ze het kwaad van de Duitsers, van de NSB-ers moesten benoemen. En het goed van Christus daarnaast moesten zeggen, dat we in eerlijkheid, in gerechtigheid moesten blijven zorgen voor onze medemens, dus dat we elkaar lief moesten hebben.

Dat kon, zo raad u al, met de geschiedenis van tien dagen terug steeds herhaald te hebben: dat kon niet lang goed gaan. In 1942 werd Titus met een aantal medebroeders uit zijn klooster in Nijmegen gehaald. Eerst opgesloten in kamp Vught, later overgebracht naar kamp Dachau, waar hij al snel, sterk vermagerd, stierf in juli 1942. Maar getuigenissen vertellen dat hij ook daar in het kamp nog mensen bijgestaan heeft, nog geleefd heeft vanuit het idee 'hebt elkander lief'. De lijfspreuk van Titus was ontleend aan Theresia van Avila: nada de turbe: laat u niet verontrusten, oftewel laat u niet verstoren, of hou standvastig vol waar je mee bezig bent. Dat is wat Titus Brandsma gedaan heeft. Dat is waarom zijn leven uitsteekt boven dat van anderen en voorbeeld voor ons mag zijn. Dat is waarom hij vanaf vandaag heilig genoemd mag worden en waar eerst namen van heiligen van scholen zijn verdwenen en in onze maatschappij misschien te vaak heiligen uit beeld verdwijnen, raakt hij vandaag weer wat meer in het vizier, komt wat meer in het beeld. Wellicht wordt er weer ergens opnieuw een school naar hem vernoemd, al zal dat waarschijnlijk in Friesland zijn. Wellicht wordt er hier of daar nog een straat extra naar hem vernoemd, maar het belangrijkste is dat hij als voorbeeld blijft leven in ons hart, zodat we in zijn navolging, daarmee in navolging van alle leerlingen en vooral van Christus kunnen zeggen en vooral ook kunnen doen: hebt elkander lief. Amen

Henry Vermeulen, diaken